

Socialdepartementet

Yttrande över betänkandet Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)

Region Kalmar län har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48).

Det är rimligt att regionerna bär ansvar för en övergripande pandemiplanering. Det bör dock förtydligas att detta är en samverkansfråga mellan ett antal olika aktörer där varje aktör har ett viktigt ansvar i den samverkan.

Region Kalmar läns uppfattning är att alla förslag som innebär inskränkningar i människors grundläggande rättigheter, måste stå i proportion till syftet och beakta respekt för integritet och lika värde. Samma principer gäller vid aktivering av sådan lagstiftning och vid bedömning av tidsperioden denna lagstiftning ska omfatta.

Ansaret att följa upp de åtgärder som införs i syfte att säkerställa proportionalitet och att ovan nämnda aspekter beaktas bör förtydligas.

Region Kalmar län tillstyrker utredningens förslag med vissa kommentarer.

7.1.1 Bestämmelser om beredskap och epidemi- och pandemiplan bör införas

Regionen välkomnar förtydligandet av smittskyddsläkarens ansvar för att, i samverkan med regionen, kommuner, länsstyrelsen och andra relevanta aktörer, ta fram en övergripande epidemi- och pandemiplan för länet. Det är därefter viktigt att varje aktör själv tar ansvar för att utarbeta egna epidemi- och pandemiplaner på verksamhetsnivå.

7.5.3 Det bör vara möjligt att göra undantag från skyldigheten att smittspåra. Möjligheten att göra sådana undantag ska kunna beslutas geografiskt. Det vill säga smittskyddsläkaren vid respektive region behöver ha mandat att anpassa sådana undantag utifrån påverkan inom det egna geografiska ansvarsområdet.

7.6.4. Innebörden av en hälsokontroll bör regleras

Enligt bestämmelserna ska en hälsokontroll omfatta ett personligt samtal som leder fram till en individuell medicinsk bedömning. Genomförandet av en sådan hälsokontroll kan bli mycket resurskrävande och utgör en särskild utmaning för mindre regioner – särskilt i situationer där ett större antal personer, exempelvis från ett eller flera flygplan eller ett kryssningsfartyg, behöver bedömas inom en begränsad tidsram.

8.8.4 Regionerna ska säkerställa viss lagerhållning av sjukvårdsprodukter för diagnostik

Förslaget behöver ta hänsyn till, och anpassning behöver ske till propositionen 2024/25:167 Hälso- och sjukvårdens beredskap då det annars finns risk för olika tolkningar kring kraven på regionernas försörjningsberedskap.

Lagerhållning av viss typ av materiel kan innebära stora risker för kassationer då omsättningen av dessa produkter är svår att hantera i vardagen. Vidare behöver hänsyn tas till att månadsförbrukningen av viss materiel väsentligt skiljer sig åt mellan vardag och pandemi.

8.8.5 Regeringens föreskrifter om lagerhållning bör baseras på underlag från berörda aktörer

Det är av yttersta vikt att samtliga regioner inkluderas vid informationsinhämtning då regionerna har olika behov och använder olika typer av utrustning för testning och analys vid respektive laboratorium.

Vidare behöver hänsyn också tas till förvaltning av sortiment och utrustning vid upphandlingar eller utveckling av analysmetoder som kräver utbyte av utrustning och analyskedjor. Region Kalmar län ser stora utmaningar i att säkerställa alla typer av storskalig testning då både lagerhållning och kostnader blir omfattande.

Det krävs en tydlig fördelning av ansvar för analys och testning mellan regioner och kommuner.

8.11.2 Staten bör finansiera regionernas skyldighet att lagerhålla sjukvårdsprodukter för storskalig testning

Det är rimligt att staten, enligt finansieringsprincipen, täcker kostnader för denna typ av lagerhållning. Det krävs dock extra tydlighet kring vilka kostnader staten avser täcka. Driftkostnader och byggnationskostnader är en stor del i att regionerna ska klara av en ökad lagerkapacitet.

9.12.3 Kollektivtrafik och inrikes flyg

Utifrån erfarenheter från coronapandemin är det rimligt att kunna begränsa antalet resenärer på ett och samma fordon eller i en lokal för väntande till sådana fordon. Detta ställer dock stora krav på proportionalitet i begränsandet av den enskildes möjlighet att ta sig till exempelvis sjukvården eller mataffärer. Vidare innebär det också risk för förlorade intäkter till regionernas lokaltrafik, vilket behöver beaktas.

9.12.7 Förbud att samlas på en viss plats dit allmänheten har tillträde

9.14 Beslut om begränsningar i enskilda fall

Förslaget i avsnitt 9.12.7 innebär att regeringen, eller den kommun som regeringen utser, får meddela föreskrifter om förbud mot vistelse på en plats

dit allmänheten har tillträde. Innan sådana föreskrifter meddelas ska Folkhälsomyndigheten ges möjlighet att yttra sig över kommunens förslag. I förslaget i avsnitt 9.14 föreslås att länsstyrelsen ska kunna fatta beslut om samhällsinriktade skyddsåtgärder i enskilda fall, och att samråd med smittskyddsläkaren ska ske vid behov. I praktiken kommer dessa beslut ofta att avse en viss fysisk plats.

Det framstår som något inkonsekvent att Folkhälsomyndigheten endast ges möjlighet att yttra sig i det ena fallet (9.12.7) men inte i det andra (9.14). Detta kan leda till skillnader i tillämpningen av likartade ärenden enligt 9.14 mellan olika delar av landet, vilket i sin tur kan innebära en ojämlik hantering.

9.15.5 Befogenheter i kollektivtrafik och inrikes flyg

I enlighet med utredningens eget konstaterade är det färdmedlets chaufförer som i stor utsträckning kommer att behöva förmedla beslut om begränsningar till passagerarna. För att värna medarbetarna och den enskildes säkerhet krävs att staten kan ställa polis eller ordningsvakter till förfogande. Då detta kan innebära en omfattning av exempelvis ordningsvakter som regionerna själva har svårt att få tag i behöver utredningen beakta hur detta ska kunna lösas.